

F14: SV krever statlig digital suverenitet

Framleggsstillar: Bergen SV

Norges økende avhengighet av multinasjonale tek-giganter er et sikkerhetsproblem for hele samfunnet. Problemene vokser år for år etter hvert som flere tjenester og samfunnskritisk infrastruktur digitaliseres. Om Norge skal bryte denne avhengigheten kreves digital suverenitet.

Idag behandler og lagrer det offentlige sensitive data på lokasjoner Norge ikke har kontroll over eller kan sikre full oversikt over. Å sikre digital suverenitet er viktig av flere grunner. For det første er det kun når informasjon om norske borgere er lagret på maskiner i Norge som staten selv har kontroll over, at vi kan være rimelig sikre på at den ikke kommer på avveie. For det andre stiller slik avhengighet Norge i en sårbar posisjon i møte med spesielt amerikanske tek-giganter og gjennom skiftende administrasjoner i USA. Det er med på å redusere mulighetene for selvstendige valg da det utgjør nok en avhengighet og sårbarhet. For det tredje vil det å bygge og drifte slike tjenester selv kunne virke kompetansefremmende. Det vil innebære mer IT-kompetanse i staten og i det norske samfunnet generelt.

De viktigste grepene vi foreslår for å øke statlig digital suverenitet er å opprette minst tre sikre datasentre for offentlige tjenester på norsk jord og en statlig organisasjon som har ansvar for utvikling og drift. Årsaken til at det foreslås å opprette tre datasentre er at dette utgjør et minimum av sikkerhetshensyn — om ett datasenter blir slått ut eller koblet fra de andre kan man med tre datasentre fortsette drift uten større problem. En statlig driftsorganisasjon må på plass for å kunne drifte, utvikle og administrere disse datasentrene.

Hva må gjøres:

- Maskiner og nettverksinfrastruktur som danner den statlige skyen må eies og driftes av staten.
- Det må opprettes en statlig driftsorganisasjon. En statlig sky må være under kontinuerlig utvikling og vedlikehold, og kan ikke baseres på en anbudsbasert modell. Dette utelukker ikke bruk av private leverandører for deler av infrastruktur eller utvikling.
- Opprette en IaaS (grunnmur) med minst tre fysiske sikre lokasjoner med feiltolerant nettverksinfrastruktur mellom alle fysiske lokasjoner.
- Basert på IaaS, opprette en plattformtjeneste (PaaS) for mellomvare.

Sak 2: Fråsegner

- Basert på PaaS og IaaS, opprette en lagringstjeneste som lagrer data på minst tre fysiske lokasjoner, tilgjengelig via allerede definerte og standardiserte grensesnitt.
- En autentiserings- og autoriseringsmekanisme som ikke er avhengig av globale skyaktører basert på allerede definerte og åpne standarder.
- Den statlige skyen baseres utelukkende på programvarekomponenter som er tilgjengelig som åpen kildekode.
- Mer eller mindre all programvare som kreves for å få til dette er allerede tilgjengelig som åpen kildekode. Derfor skal all utvikling og forbedring av programvarekomponenter som gjøres i driftsorganisasjonen (eller deres underleverandører) gjøres tilgjengelig for hele verden gjennom åpen kildekode.

Vedlegg:

A. Begrepsforklaring:

Definisjoner fra NSM:

IaaS: IaaS er en forkortelse for «Infrastructure as a Service» og er en modell hvor kunden får tilgang til infrastruktur bestående av virtuelle servere og virtuelle nettverk, hvor de kan utvikle og drifte egne IKT-løsninger. Kunden har kontroll over operativsystem, programvare og applikasjoner, men har ikke kontroll over underliggende fysisk maskinvare og underliggende programvare.

PaaS: PaaS er en forkortelse for "Platform as a Service" og er en modell hvor kunden får tilgang til en plattform, hvor kunden kan utvikle og drifte egne applikasjoner. Kunden har kontroll over applikasjonene, men har i utgangspunktet ikke kontroll over maskinvare, servere, nettverk, operativsystem eller annen programvare som inngår i plattformen. PaaS-tjenester vil for eksempel tilby en database-plattform eller en container-plattform.

SaaS: SaaS er en forkortelse for «Software as a Service» og er en modell hvor kunden benytter leverandørens applikasjoner via internett. Kunden har i utgangspunktet ikke kontroll over verken maskinvare, servere, nettverk, operativsystem, programvare eller applikasjoner. Eksempler er verktøy som Microsoft Office 365, flere Nextcloud-tjenester, norske arkivsystemtjenester, videokonferansesystemer som Zoom og fillagringstjenester som Dropbox og norske Jottacloud.

B. Bakgrunn og avgrensning

Sak 2: Fråsegner

I Hurdals-plattformen forpliktet regjeringen seg til å «Utrede opprettelsen av en statlig skyløsning for lagring av offentlige data som helsedata, finansdata og informasjon om innbyggere og infrastruktur.» Dette er blitt fulgt opp med to konseptvalgutredninger — blant disse en fra Nasjonal Sikkerhetsmyndighet. Men som er velkjent for de fleste utenfor regjering er ikke poenget å utrede, men å gjøre. Forslaget beskrevet over er i praksis en minimumsvariant av NSMs forslag om statlig sky. NSMs forslag ble anslått til å ha en kostnad på 6,5 milliarder. Det er derfor rimelig å anta at forslaget over vil ha en vesentlig lavere kostnad. Med minimumsvariant mener vi at forslaget over er et nødvendig minimum for å kunne gi datasuverenitet. NSM beskrev også mer maksimalistiske varianter som omhandlet også SaaS og leveranseavhengigheter for fysiske komponenter siden dette inngikk i departementets bestilling.

Denne uttalelsen beskriver en politikk for offentlig digital infrastruktur for Norge. Per i dag mangler den norske stat kontroll over egne data og mangler ressursene for å drive mange av egne tjenester på maskiner under norsk kontroll. Dette gjør Norge svært sårbart for andre aktørers interesser og skaper risiko for at informasjon om norske borgere kommer på avveie. Kort sagt: vi mangler digital suverenitet.

Denne uttalelsen handler kun om grunnleggende digital infrastruktur for staten. Det er bevisst at den ikke omtaler kommunal sektor – det må komme som neste steg. Infrastrukturen som er beskrevet her er den som er nødvendig for å sikre et minimum av nasjonal kontroll. Uttalelsen handler derfor ikke om de mange applikasjoner og kontorstøtteverktøy som brukes i offentlig forvaltning (f.eks. Office-pakken). Denne uttalelsen handler heller ikke om kunstig intelligens eller nye verktøy i forvaltningen. Det er altså ikke en uttalelse om hva man skal gjøre, men en uttalelse om hva man skal gjøre det på. Disse avgrensningene er viktige fordi den offentlige debatten ofte blir forvirret og forvansket ved at aktører med sterke egeninteresser (f.eks. IKT Norge og leverandører som ATEA) tilsynelatende bevisst kompliserer bildet. Det bør også være liten tvil om at vi kan gjøre dette — andre europeiske land har påbegynt liknende prosjekter, f.eks. Tyskland, og kompetansen for å bygge og drifte finnes allerede i Norge. For å unngå at det skal kunne sås tvil om evnen til å gjennomføre dette er forslaget bevisst et minimumsforslag.

Forslaget vårt opererer for det meste på IaaS-nivå, men med det tillegg at vi vil benytte denne kapasiteten til lagring, tilgang og behandling av data (som kanskje er den mest grunnleggende tjenesten på PaaS-nivå). Det er viktig å ha med seg dette da flere aktører har det med å snakke som om sky kun er noe som krysser alle disse ulike nivåene. Det er misvisende. IaaS, PaaS, og SaaS utgjør distinkte nivå av skytjenester. Om man på samme tid skulle erstatte alle skytjenester i den norske stat ville det naturlig nok vært en uoverkommelig oppgave — men det behøver man heller ikke gjøre.